

УДК 727.7:069.4

Trehubov K. Yu., PhD, senior lecturer, tregubov@i.ua,
<http://orcid.org/0000-0001-8231-9880>
Kuzmenko T. Yu., PhD, Associate Professor, tancho286@gmail.com,
<http://orcid.org/0000-0003-1749-1128>,
Liakh V. M., PhD, Associate Professor, lyakhvm37@gmail.com,
<http://orcid.org/0000-0002-4238-7800>,
Dmytrenko A. Yu., PhD, Associate Professor, metr5555@ukr.net,
<http://orcid.org/0000-0003-4757-5218>
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University

HISTORICAL EVOLUTION OF MUSEUM BUILDINGS AND ITS PREMISES

***Abstract.** The systematization and development of museum buildings and its premises are rather ambitious issues, it includes both periodicals – the historical development of museum functions and museums, as well as social, scientific and technical, philosophical aspects of the society development and the specific influences and requirements for this type of institutions. The modern museum building has undergone a complex path of development, from proto-museums to complex formations of the present, from a simple accumulation function to an educational and philosophical institution.*

Key words: museum, evolution of museum buildings, museum function.

Трегубов К. Ю., кандидат архітектури, старший викладач, tregubov@i.ua,
<http://orcid.org/0000-0001-8231-9880>
Кузьменко Т.Ю., кандидат архітектури, доцент, tancho286@gmail.com,
<http://orcid.org/0000-0003-1749-1128>,
Лях В.М., кандидат архітектури, доцент, lyakhvm37@gmail.com,
<http://orcid.org/0000-0002-4238-7800>,
Дмитренко А.Ю., к.т.н., доцент, metr5555@ukr.net,
<http://orcid.org/0000-0003-4757-5218>
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК МУЗЕЙНИХ СПОРУД ТА ЇХ ПРИМІЩЕНЬ

***Анотація.** Систематизація та розвиток музейних споруд та їх приміщень є досить об'ємним питанням воно включає в себе як і періодику – історичний розвиток музейної функції та музеїв, так і соціальні, науково-технічні, філософські аспекти розвитку суспільства та конкретних впливів та вимог до даного виду установ. Сучасна музейна споруда пройшла складний шлях розвитку, від прото-музеїв до складних утворень сьогодення, від простої накопичувальної функції до освітньо-філософської інституції.*

Ключові слова: музей, еволюція музейних споруд, музейна функція.

Розглядаючи розвиток музейних споруд можна виділити просту та логічну класифікація епох, за Ф. Вайдахером [1. с. 62] яка має за основу час першої однозначної появи такої інституції як музей та систематизує всі попередні підтвердження про збиральницьку діяльність, хоч і з нечіткими межами, з урахуванням їх (імовірного) наближення до музею в сучасному розумінні:

– **Домузейна епоха** (від найперших ознак у Месопотамії початку II тис. до н.е. до скарбниць XIV ст.).

Найдавніші відомі знахідки, які дають змогу припустити щось подібне до музейної функції, походять від початку II тис. до н.е. із Ларси (зараз Сенкере) у

Месопотамії (Південна Вавилонія), де копії стародавніх написів збирали для навчання.

Наступними домусейними формами були скарбниці храмів у античній Греції.

В V ст. до н.е. в Греції виникає картинна галерея – пінакотека.

Перші колекції, які виразно мали мистецьку та наукову мету, були створені у грецькій столиці Єгипту, портовому місті Александрії де був заснований музейон.

Із занепадом античного світу та зі зростаючим впливом християнства християнські реліквії, збирають у церквах та монастирях. Окрім реліквій, священних дарів зберігалося ще багато різноманітних цінних речей та об'єктів.

Наприкінці II ст. до н.е. у Китаї Китайські можновладці засновували великі цінні збірки творів мистецтва. В Індії в цей час представники аристократії створювали колекції монет та коштовного каміння, творів мистецтва та художнього промислу, літературних творів усіх жанрів. В Японії для збереження храмових дарів, будували спеціальні скарбниці. Найвідоміша серед них, яка збереглася й досі, це – Шосо-ін в околиці Нара поблизу Кіото.

Узагальнюючи можна зазначити, що музейна функція обмежена в даному періоді в основному спеціалізованим приміщенням функціонально в основному призначеним для зберігання (скарбниця).

– **Протомусейна епоха** (князівські зібрання XIV – XVII ст.).

У XV ст. до великих меценатів мистецтва та засновників музеїв належали Папи римські. Королі Іспанії закупували у Фландрії та в Італії і замовляли у своїй державі величезні збірки, що стали основою музею Прадо в Мадриді.

Захоплення усім незвичайним та дивним спричинило виникнення у другій половині XVI ст. так званих кунсткамер.

Функціонально приміщення перетворюються на більш публічними та їх обсяг стає також більшим, в архітектурно просторовій організації виникають галереї.

– **Палеомусейна епоха** (перші публічні музеї XVII – XVIII ст.)

Наприкінці XVII ст. з'явилися перші публічні музеї. В Англії у XVII ст. засновано Музеум Традесканціанум. 1780 року було засновано музей товариства антикарів Шотландії, у Глазго виникає музей Хантеріан – типовий університетський музей.

Одночасно з намаганнями створити новий громадський музей, у XVII – XVIII ст. придворні представницькі збірки розвивали власні канони форми та змісту: по можливості вони містили колекцію античних скульптур, картинну галерею, бібліотеку з колекцією гравюр, нумізматичний кабінет, колекцію астрономічних інструментів та глобусів, а також колекцію натуралій та курйозів.

Лише після XVII ст. музей із статичного простору – студії, перетворився на галерею, анфіладу – приміщення, яким можна було пройтися.

– **Мезомусейна епоха** (від державних музеїв кінця XVIII ст. до першої половини XX ст.) Вперше музей розвинувся як установа у XVIII ст., перший новий державний музей – це Британський музей в Лондоні, цісарська галерея у Відні стала першою картинною галереєю загального доступу.

Внаслідок зростаючої класифікації знань пришвидшилось диференціювання збірок через поділ їх на спеціальні приміщення.

У XIX ст. було розроблено автономний тип будівлі, що об'єднував експозиційні та фондові приміщення, майстерні, бібліотеки та допоміжні приміщення усіх видів, не лише для внутрішньої роботи музею, а й для відвідувачів.

Кленце спорудив у Мюнхені Стару Пінакотеку. Це був перший художній музей, що, відповідно до його функцій, розгортався з середини назовні. Тут уперше логічно поєднали великі зали з верхнім освітленням та менші кабінети з боковим освітленням. Цей принцип став взірцем для музеєбудування всього XIX ст. та залишився незмінним і досі.

– **Неомусейна епоха** (від закінчення Другої світової війни)

На початку XX ст. вимоги щодо функціонування музеїв були вищими, ніж будь-коли. Цим вимогам відповідають нейтральні, гнучкі експозиційні зали з регульованою системою освітлення. Відповідно до цих нових вимог архітектори спільно з музейними працівниками розробили такі форми, які, на відміну від попередніх, трактують музей як повністю автономну споруду.

Еволюційний розвиток музейних функцій призводить до появи нових типів приміщень, які об'єднують декілька функцій але головною залишається функція збирання, вивчення і експонування пам'яток історії, культури, мистецтва. Дедалі більша кількість музеїв сучасного світу еволюціонує у категорію «музейний комплекс».

Музеї намагаються організувати свою роботу так, щоб відвідувач міг ознайомитися з будь-якою експозицією, самотійно, не очікуючи екскурсій, що виявляється у таких формах:

створення в музейних закладах функціональних приміщень для організації проведення заходів дозвілля і розваг (концертні зали, клубні кімнати, оглядові майданчики, атракціони, гральні куточки);

проникнення «індустрії дозвілля» в музеї (відкриття магазинів, сувенірних лавок, кав'ярень, оренда музейних приміщень для проведення рекреаційних та розважальних заходів);

використання в музейній діяльності форм відпочинку, дозвілля і розваг (гуртки, хобі-групи, свята, театральні, музичні, літературні і тематичні вечори, конкурси, фестивалі, творчі лабораторії) [2. с.235].

Висновки.

Підсумовуючи усе вище зазначене можна дійти до узагальнення розвитку музейних споруд та їх функціонально-планувальних структур, основою музею є збиральницько-накопичувальна функція яка трансформувалася від первинних найпростіших форм, накопичування матеріальних благ, до сучасної філософсько-просвітницької форми. Дані трансформації викликали зміну у відношенні соціуму до даної установи виділення нових потреб суспільства та відповідно утворення нових функціональних зон, об'ємів, блоків, утворень у архітектурно-планувальному, об'ємному та конструктивному вирішеннях будівель музеїв. Весь розвиток їх еволюційним і ілюструє, по суті, розвиток від простої кімнати – сховища до складного поліфункціонального утворення.

Література

1. Вайдакер Ф. Загальна музеологія / Вайдакер Ф.; переклад з німецької Х. Назаркевич, О. Лянг, В. Лозинського. – Л. : Літопис, 2005 – 500 с.
2. Організація готельного господарства: навч. посіб. / [О. М. Головка, Н. С. Кампов, С. С. Махлинець, Г. В. Симочко]. – К. : Кондор, 2012 – 338 с. – (для студ. ВНЗ)
3. Трегубов К. Ю. Принципи формування архітектурно-планувальних рішень поліфункціональних музейних комплексів : дис. канд. арх. наук : 18.00.02 / Трегубов Костянтин Юрійович – Макіївка, 2014. – 192 с.